

STRATEŠKI PLAN ZAGREB PRIDEA

2024 - 2028.

ZAGREB PRIDE

Andrije Žaje 43

10 000 Zagreb, Hrvatska

tel ++385(0)1 580 65 60

info@zagreb-pride.net

www.zagreb-pride.net

Facebook - Twitter - Youtube - Instagram

@zagrebpride

∴

Članovi i članice: Franko Dota (koordinator), Marko Jurčić (član-osnivač), Ivan Novosel, Barbara Gregov, Ela Lugarić Hodak, Cvijeta Senta, Suzana Kunac, Leonardo Mikac, Ivan Šestan, Melita Kovačević

Sadržaj

Sadržaj	3
1 UVODNO	4
2 O ZAGREB PRIDEU	5
2.1 Vizija Zagreb Pridea	5
2.2 Misija Zagreb Pridea.....	5
2.3 Vrijednosti Zagreb Pridea	6
2.4 Principi djelovanja Zagreb Pridea	6
3 GLAVNA POSTIGNUĆA OD 2019. DO 2023. GODINE	8
3.1 Zagovaranje jednakopravnosti LGBTIQ osoba	8
3.1.1 <i>Potpuna ravnopravnost životnih partnerica u normi i praksi</i>	8
3.1.2 <i>Afirmacija prava transrodnih osoba koja su trenutno gotovo u potpunosti negirana</i> 10	
3.1.3 <i>Suzbijanje zločina iz mržnje i govora mržnja</i>	10
3.2 Edukacija, izdavaštvo i istraživanje za prava LGBTIQ osoba.....	13
3.3 Djelovanje prema i u LGBTIQ zajednici	15
3.3.1 <i>Podrška mladima i njihovo uključivanje u LGBTIQ zajednicu</i>	15
3.3.2 <i>Održiva, politički progresivna i otvorena Povorka ponosa</i>	15
4 ANALIZA DRUŠTVENO POLITIČKE SITUACIJE	17
5 ORGANIZACIJSKI ASPEKTI ZAGREB PRIDEA	20
5.1 Organizacijski kapaciteti i organizacijska struktura	20
5.2 SWOT analiza kapaciteta organizacije	21
5.3 Ključne akterke.....	22
6 STRATEŠKI PRAVCI I CILJEVI 2024. – 2028.....	23
6.1 Pristupi i aktivnosti za ostvarenje strateških ciljeva i indikatori	24
7 FINANCIRANJE.....	30

1 UVODNO

Ovaj Strateški plan pripreman je početkom 2024. godine, u participativnom procesu u kojem su sudjelovali članice i članovi Zagreb Pridea, dio stalnih volonterki i volontera, vanjski suradnici organizacije te stručna konzultantica. U pripremi su korišteni rezultati analize situacije iz usmenih konzultacija koje su koordinator i stručna suradnica proveli u prosincu 2023. i siječnju 2024., stručna literatura i drugi radni materijali.

Uz ocjenu aktualnog konteksta i osvrt na postignuća u prethodne četiri godine, Strateški plan Zagreb Pridea nudi pregled dosadašnjih postignuća, analizu trenutne socijalno-političke situacije te osvrt na organizacijsku strukturu i kapacitete Udruge. Uz to, provedena je SWOT analiza koja prikazuje snage, slabosti, prilike i prijetnje te ključne izazove koje su osnova za definiranje strateških pravaca, specifičnih ciljeva i načina rada organizacije u nadolazećem razdoblju.

Strateški plan Zagreb Pridea zamišljen je kao živi dokument čija će se primjena pratiti te koji će se periodično revidirati s obzirom na primijećene promjene u kontekstu našeg djelovanja. Također, plan će se redovito koristiti u razradi operativnih godišnjih planova, programa, pripremi projekata i procjeni uspješnosti djelovanja Zagreb Pridea.

2 O ZAGREB PRIDEU

Zagreb Pride djeluje kao neformalna grupa LGBTIQ osoba i savezničkih organizacija od 2002. godine, a 2008. godine je registrirana kao udruga građana i građanki.

Djelatnosti Zagreb Pridea usmjerene su na kritičko i aktivno preispitivanje heteronormativne paradigme u hrvatskom društvu kroz promicanje društvene vidljivosti LGBTIQ osoba kako bi iste postale subjektima politike i tako samoorganizirano i autonomno djelovale na ostvarivanju socijalne pravde i emancipatorskih politika. Zagreb Pride to prvenstveno postiže organiziranjem Povorki ponosa lezbijske, gej, biseksualne, transrodne, interspolne i queer (LGBTIQ) zajednice, osoba i duginih obitelji. Zagreb Pride također djeluje javnim zagovaranjem i promicanjem prava LGBTIQ osoba s ciljem postizanja društvene i političke promjene, unapređenjem demokratskih institucija društva i vladavine prava, pružanjem besplatne pravne i psihosocijalne podrške i savjetovanja LGBTIQ osobama, te poticanjem na ostvarenje prava na jednako postupanje sukladno pravnim propisima o suzbijanju diskriminacije.

Osim ukazivanja na diskriminaciju i nasilje na osnovi spola, roda, spolnog i/ili rodnog identiteta, rodnog izražavanja, seksualne orijentacije te interspolnih osobina u cilju suzbijanja svih oblika seksizma, mizoginije, homofobije, lezbofobije, bifobije i transfobije, Zagreb Pride se aktivno suprotstavlja i djeluje protiv svakog oblika fašizma i njemu komplementarnih ideologija i pokreta utemeljenih na prevlasti jedne etničke, nacionalne, vjerske, rodne ili rasne skupine nad drugom.

2.1 Vizija Zagreb Pridea

Zagreb Pride se zalaže za aktivno društvo solidarnosti, jednakopravnosti i ravnopravnosti, socijalne pravde koje se postiže kroz kritiku patrijarhata i svih njegovih pojavnih oblika, uvažavajući pritom puno pravo svake osobe na samoodređenje, samoidentifikaciju i samodefiniciju. Kroz edukaciju, istraživanje, javno zagovaranje, osnaživanje i direktnu akciju Zagreb Pride bori se za LGBTIQ zajednicu i osobe, nenormativne obitelji i društvo u cjelini te radi na dokidanju svih oblika diskriminacije uz punu promociju, poštivanje i zaštitu ljudskih prava.

2.2 Misija Zagreb Pridea

Zagreb Pride je LGBTIQ i antifašistička udruga koja se zalaže za ostvarenje aktivnog društva solidarnosti i ravnopravnosti, slobodnog od rodnih i spolnih normi i kategorija te bilo koje druge vrste opresije.

Zagreb Pride postoji radi ostvarenja socijalne pravde i sistemskog unapređenja prava LGBTIQ osoba kroz zalaganje za javno dobro. Udruga se dosljedno, javno, glasno i direktno bori protiv homofobije, bifobije, transfobije, seksizma, šovinizma, mizoginije, rasizma i svih oblika isključivosti. Zagreb Pride je progresivna snaga koja kontinuirano u fokus stavlja probleme u društvu i potiče sve oblike javnosti - društvo, donositelje politika, LGBTIQ zajednicu – kako bi transformirale društvo i učinile ga ravnopravnim i jednakopravnim za sve.

2.3 Vrijednosti Zagreb Pridea

Antifašizam – stav aktivnog suprotstavljanja i djelovanja protiv svakog oblika fašizma i njemu komplementarnih ideologija i pokreta utemeljenih na prevlasti jedne (npr. etničke, nacionalne, vjerske, rodne, rasne...) skupine nad drugom: prije svega nacizma, ustaškog pokreta, aparthejda, imperijalizma, mačizma, heteroseksizma i militarizma.

Ravnopravnost – podrazumijeva jednake mogućnosti za ostvarivanje svih ljudskih prava u kulturnom, socijalnom, ekonomskom i političkom smislu, te jednaku korist od ostvarenih rezultata, a neovisno o rodnim i/ili spolnim kategorijama.

Samoodređenje – podrazumijeva pravo svake osobe da se identificira i definira, te mijenja svoj identitet bez obzira radi li se o spolu, rodu, spolnom i rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i cjelokupnoj seksualnosti, nacionalnosti, etničkoj pripadnosti, bilo u vezi vlastitog tijela ili društvenog statusa, dokle god to pravo ne krši prava drugih osoba.

Solidarnost – podrazumijeva nastojanje ostvarivanja povezanosti, uzajamne suradnje ili podrške, kako unutar Zagreb Pride-a, tako i s ostalim osobama, grupama i većim skupinama, a naročito u uvjetima opresije, eksploatacije ili bilo kojeg drugog oblika nasilja i društvene nepravde.

Sekularnost – zalaganje za načelo odvojenosti državnih institucija i osoba ovlaštenih za zastupanje države od vjerskih institucija i vjerskih predstavnika. Zalaganje za sekularnost podrazumijeva stav da javne aktivnosti i odluke, a pogotovo one političke, moraju biti bez utjecaja vjerskih uvjerenja, te da su osobe različitih religija jednake pred zakonom i ne legitimiraju se u svom javnom djelovanju preko svoje vjerske pripadnosti. Sekularnost omogućava uravnoteženost prava svake osobe na vlastito religijsko opredjeljenje s pravom na slobodu od religije.

2.4 Principi djelovanja Zagreb Pridea

Principi djelovanja su okviri koje težimo primjenjivati u našem radu. Principi Zagreb Pridea su:

Nenasilje – predstavlja oblik djelovanja koje isključuje sve oblike nasilja usmjerenog prema drugima, sebi ili okolišu za postizanje političkih, društvenih i osobnih ciljeva. Za Zagreb Pride ono predstavlja sve aktivne nenasilne oblike borbe poput građanskog neposluha, pružanja nenasilnog otpora i nenasilne komunikacije.

Društvena angažiranost – podrazumijeva aktivno djelovanje pojedinki, pojedinaca i skupina u društvu, te pozivanje i poticanje na isto s ciljem stvaranja pozitivne društvene promjene, te boljeg i pravednijeg društva za sve.

Nehijerarhijski rad – podrazumijeva horizontalnu organizaciju rada temeljenu na principima suradnje, podrške, uključivanja i dobrovoljnosti.

Očuvanje okoliša – redovito djelovanje koje umanjuje štetne utjecaje na okoliš, što podrazumijeva razvrstavanje i recikliranje otpada, nastojanje da se odbačene upotrebljive stvari ponovno iskoriste, te racionalno korištenje energije i ostalih resursa.

Borba protiv ekonomske nejednakosti – pružanje podrške i povezivanje sa društvenim skupinama, politikama i inicijativama kojima je cilj očuvanje i povećanje opsega radničkih prava i prava socijalno ugroženih skupina, a čija je svrha smanjenje klasnih razlika i jednak pristup ekonomskoj sigurnosti za sve.

Drugarstvo – stvaranje srdačnih prijateljskih odnosa između ljudi i grupa temeljenih na međusobnom poštivanju, uvažavanju, iskrenosti, povjerenju, pouzdanosti i podršci.

3 GLAVNA POSTIGNUĆA OD 2019. DO 2023. GODINE

3.1 Zagovaranje jednakopravnosti LGBTIQ osoba

3.1.1 *Potpuna ravnopravnost životnih partnera i partnerica u normi i praksi*

U okviru ovog cilja, prepoznaju se dva područja djelovanja: zagovaranje i pravno savjetovanje. U području **zagovaranja**, ističu se zaštita i promicanje prava životnih i neformalnih životnih partnera, praćenje provedbe Zakona o životnom partnerstvu, na kojemu je Zagreb Pride radio kao predstavnik radne skupine 2014. kao praćenje izrade ostalih zakona vezanih uz obiteljski život LGBTIQ osoba. U kontekstu političkog zagovaranja, uspjeh je vidljiv i u uspostavljenoj suradnji sa službenicama_cima iz određenih državnih institucija. U području **pravnog savjetovanja**, ističe se usustavljanje ove aktivnosti i uvođenje standardiziranog obrasca praćenja pružane podrške i praćenja predmeta.

Od izrade prvog nacrtu Zakona o životnom partnerstvu (ZoŽP) i odabira tog naziva, Zagreb Pride odlučio je kako neće zakon nazivati punim imenom („Zakon o životnom partnerstvu osoba istoga spola“), jer smatramo da spol ili rod ne bi smjeli biti uvjet za sklapanje kako životnog partnerstva tako ni građanskog braka.

Izmjene i dopune ZoŽP iz 2019. izvršene su radi usklađivanja s novim Zakonom o sustavu državne uprave. Poslove koje su u izvornom Zakonu obavljala tijela nadležna za opće poslove uprave izmjenama su prenesena na upravna tijela županija, odnosno Grada Zagreba. Suštinski se za osobe koje namjeravaju sklopiti životno partnerstvo, kao i za one koje su ga već sklopile, nije ništa izmijenilo.

Prema statističkim podacima Ministarstva pravosuđa i uprave od stupanja na snagu Zakona do kraja 2023. u Hrvatskoj je sklopljeno 641 životnih partnerstva. Godina 2020. bila je rekordna s ukupno 103 sklopljena životna partnerstva. I dok prevladavaju partnerstva između hrvatskih državljanke, u stalnom su porastu ona u kojemu je jedan partner strani državljanin (brojka se kreće od 24 do 33 godišnje). Ukupno je takvih životnih partnerstva do kraja 2022. sklopljeno 211, što je 37% od ukupnog broja. Također, do sada je u Hrvatskoj životno partnerstvo sklopilo i 50-ak životnih partnera ili partnerica gdje oba partnera nemaju državljanstvo Republike Hrvatske.

Ove statistike potvrđuju i izravno iskustvo Zagreb Pridea jer nam se često za savjete, najčešće proceduralne naravi, javljaju strani državljani ili njihovi budući partneri ili partnerice hrvatski državljani. Pretežno je riječ o osobama koje žive u susjednim državama gdje nije moguće sklopiti istospolno partnerstvo ili brak, poput Srbije i Bosne i Hercegovine. Osim upita o potrebnim ispravama i samoj proceduri, zanimaju ih i njihova prava u Republici Hrvatskoj po osnovi spajanja obitelji, kao što su uvjeti pod kojima stječu pravo na privremeni i potom stalni boravak, pravo na rad, zdravstvenu zaštitu i sl.

Od 2019. do kraja 2023. zaprimili smo 69 upita oko prava i obveza koje proizlaze iz životnog ili neformalnog životnog partnerstva (proceduralne stvari, strani državljani, spajanje obitelji, boravišne dozvole, uvjeti žurnog postupka, uvjeti sporazumnog ili sudskog raskida, stjecanje prava na zdravstveno osiguranje preko neformalnog životnog partnera). Nekoliko slučajeva bilo je vezano uz nasljeđivanje po smrti partnera. U jednom slučaju Zagreb Pride je savjetovao životne partnerice oko postupka ostvarivanja partnerske skrbi.

U području zagovaranja prava životnih partnera i partnerica izdvajamo dva sudska postupka strateške naravi, oba riješena u korist životnih odnosno neformalnih životnih partnera.

Zagreb Pride je zaprimio više pritužbi na postupanje matičnih ureda kod upisa istospolnih brakova ili životnih partnerstva sklopljenih u inozemstvu u hrvatski Registar životnog partnerstva. Naime, matični uredi su unatoč uredno priloženim, sudski prevedenim i ovjerenim ispravama, poput vjenčanog lista iz strane države i potvrdama veleposlanstava da se radi o vjerodostojnim dokumentima, odbijali upisati brak ili partnerstvo u registar, pa slijedom toga i u druge obrasce. Ograničili bi se na to da se u izvatku iz matice rođenih u rubrici „Naknadni upisi i bilješke“ upiše napomena da je ta osoba određenog datuma sklopila životno partnerstvo, uz navođenje imena partnera ili partnerice. Parovi stoga nisu mogli ishoditi izvadak iz registra životnih partnerstva, već bi za eventualna prava koja proizlaze iz njihovog obiteljskog statusa morali prilagati oba izvatka iz matične knjige rođenih. Time je bilo otežano dokazivanje statusa životnih partnera čime su dovedeni u nejednak položaj u odnosu na osobe u raznospolnoj bračnoj zajednici sklopljenoj također u inozemstvu.

Matični uredi postupali su na ovaj način pozivajući se na tada važeći Napatuk o vođenju registra životnog partnerstva. Zagreb Pride je smatrao da je riječ o diskriminatornom propisu te smo jedan lezbijski par vjenčan u inozemstvu savjetovali i podržali u pokretanju upravnog postupka.

Nakon gotovo dvije godine sudskih postupaka, presudom Visokog upravnog suda Republike Hrvatske iz lipnja 2020. pravomoćno je potvrđeno da su u Hrvatskoj bile diskriminirane jer im zagrebački matični ured nije htio izdati izvadak da su u životnom partnerstvu, već im je tu činjenicu upisao tek u obliku zabilješke u rodne listove. Usvojen je njihov zahtjev za upis činjenice sklopljenog istospolnog braka u inozemstvu u registar životnog partnerstva. Matičnom uredu naloženo je da njihov brak upiše u hrvatski registar životnog partnerstva te im izda i pripadajući izvadak.

Pozivajući se na ovu presudu Visokog upravnog suda, Zagreb Pride se obratio Ministarstvu pravosuđa i uprave s prijedlogom izmjene Napatka kako se u budućnosti ne bi ponavljale diskriminatorne prakse. Ministarstvo je pristupilo izradi novog Napatka kojim je od srpanja 2021. omogućen upis životnog partnerstva ili istospolnog braka sklopljenog u inozemstvu u registar životnog partnerstva na temelju inozemnih isprava.

Dio prepreka na koje istospolni parovi nailaze u ostvarivanju svojih prava leži u zastarjelim pravilnicima i obrascima koji nisu usklađeni sa Zakonom o životnom partnerstvu, odnosno koji ne navode pojam neformalnog životnog partnerstva.

U razdoblju do kraja 2023. Zagreb Pride zabilježio je više različitih primjera diskriminacije neformalnih životnih partnera od strane tijela javne vlasti, unatoč postojećim zakonskim normama i praksi Europskog suda za ljudska prava koji takvo nejednako postupanje zabranjuju.

Godine 2021. obratio nam se par neformalnih životnih partnera jer im je obračunat porez kod darovanja dijela nekretnine, iako neformalno životno partnerstvo u poreznom sustavu stvara iste učinke koji su priznati izvanbračnoj zajednici, te bi trebali biti oslobođeni porezne obveze.

Nadležnoj poreznoj upravi dostavili su ugovor o darovanju u kojemu se izrijekom navodi da je darovanje izvršeno između neformalnih životnih partnera, priložili su kod javnog bilježnika ovjerenu zajedničku izjavu o životu u neformalnom životnom partnerstvu i potvrdu da imaju prebivalište na istoj adresi. Unatoč tome, neformalnom životnom partneru kojemu je darovan dio nekretnine obračunat je porez od 3% kao da je dar dobio od prijatelja ili neke treće osobe s kojom nije ni u kakvom srodstvu. Zakon o porezu na promet nekretnina nije usklađen sa

Zakonom o životnom partnerstvu, iako je donesen i mijenjan nakon što je ovaj stupio na snagu, pa pravo na oslobođenje od poreza izrijekom daje bračnom drugu, potomcima i precima koji čine uspravnu liniju. Uz podršku odvjetničkog tima i Zagreb Pridea, neformalni životni partneri uložili su žalbu na ovakvo porezno rješenje, ali je žalba odbijena. Među razlozima Ministarstvo financija navodi da postojanje neformalnog životnog partnerstva nije dokazano, ali i to da je izvršen uvid u Registar životnog partnerstva čime se utvrdilo da ni darivatelj ni stjecatelj dara tamo nisu evidentirani. Da bismo dokazali da je ovakvo postupanje poreznih tijela diskriminatorno i nezakonito, pokrenut je spor pred upravnim sudom. Osim konkretnog slučaja ovih neformalnih životnih partnera postalo je važno i utvrditi praksu koje će se u budućnosti onda porezna tijela morati pridržavati. Predmet je prvo riješen u prvom stupnju na Upravnom sudu i to u cijelosti u korist neformalnih životnih partnera, a potom je i presuda potvrđena na Visokom upravnom sud. Sud je iskazima i na temelju priloženih isprava u presudi utvrdio kako njihova zajednica „ispunjava karakteristike obiteljske zajednice života poput zajedničkog stanovanja, zajedničkog podmirivanja troškova i emotivne veze“, kao i to da je „sam ugovor o darovanju neizravna potvrda dugogodišnje zajednice života“. Stoga je riješeno da su ispunjene pretpostavke za primjenu prava na oslobođenje od plaćanja poreza kod darovanja nekretnine „jer su neformalni životni partneri izjednačeni s bračnim drugovima“.

3.1.2 Afirmacija prava transrodnih osoba koja su trenutno gotovo u potpunosti negirana

U okviru ovog cilja u području zagovaranja prava transrodnih i rodno varijantnih osoba u razdoblju do 2023. godine, posebno se važnim smatra **otvaranje i približavanje teme transrodnosti široj javnosti**. Zagreb Pride je izradio posebnu podstranicu *Spol, rod i rodni identitet – informiraj se* na kojoj je na jednostavan način pojašnjeno pitanje rodnog identiteta, a prepoznat je značaj i pravnog savjetovanja te strateške litigacije u slučaju negiranja prava transrodnih osoba.

Transrodne osobe i dalje suočavaju s diskriminacijom u većini upravnih postupaka. Pandemija je dodatno usporila ionako dugotrajne procese promjene imena i oznake spola u osobnim dokumentima. Od 2019. do 2023. Zagreb Pride zaprimio je dvanaest upita o postupku pravnog priznavanja roda, medicinske tranzicije i/ili prijave diskriminacije te osigurao adekvatno savjetovanje u šest slučajeva.

Zagreb Pride nastavio je zagovarati da se promjena upisa spola uredi kroz jedan jedinstveni zakonski propis koji bi omogućavao svakoj osobi da, na zahtjev, bez suglasnosti drugih i bez dijagnoze, promjeni upis spola u svim dokumentima, na jednak način na koji se mijenja osobno ime.

3.1.3 Suzbijanje zločina iz mržnje i govora mržnja

U razdoblju do kraja 2023. Zagreb Pride ostvario je neke od ključnih postignuća u području suzbijanja i pravilnog procesuiranja zločina iz mržnje.

Zagreb Pride sudjelovao je u 2021. u suradnji s drugim organizacijama civilnog društva u zagovaranju novog i poboljšanog Protokola o postupanju u slučaju zločina iz mržnje, te posebno isticao potrebu da se u Radnu skupinu imenuje više predstavnika OCD-a, napose onih organizacija koje su posvećene ranjivim skupinama. Novi Protokol stupio je na snagu u travnju 2021., a koordinator Zagreb Pridea imenovan je u Radnu skupinu za praćenje zločina iz mržnje formiranu pri Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH kao predstavnik LGBTIQ zajednice i organizacija koje se bave suzbijanjem i praćenjem pojavnosti zločina počinjenih iz mržnje na temelju seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Radna skupina se redovito sastaje.

U siječnju 2021. je Europski sud za ljudska prava (ESLJP) presudio u korist P. Sabalić, lezbijke koja je tužila Republiku Hrvatsku za povredu članka 3 (zabrana mučenja) i članka 14 (zabrana diskriminacije) Europske konvencije o ljudskim pravima. Presudom je rečeno da je Hrvatska povrijedila zabranu nečovječnog postupanja i mučenja prema osobi zbog njene seksualne orijentacije. Predmet P. Sabalić protiv Hrvatske je najvažniji strateški slučaj koji je inicirala udruga Zagreb Pride uz pomoć odvjetnica Ane Bandalo i Natalije Labavić. U tužbi su se Zagreb Prideu kao umještači pridružile i međunarodne udruge za zaštitu ljudskih prava (ILGA–Europe iz Bruxellesa i AIRE Centre iz Londona) te profesionalne udruge pravnika (International Commission of Jurists iz Ženeve). Nakon objave presude Zagreb Pride je poslao priopćenje i dao više izjava za domaće i strane medije. Pravna podrška P. Sabalić nastavila se i tijekom 2021. jer smo preko odvjetničkog ureda, a pozivajući se na presudu ESLJP, pokrenuli postupak obnove slučaja pred domaćim sudovima.

Što se tiče slučajeva zločina iz mržnje koji su prijavljeni Zagreb Prideu od 2018. do 2023. godine bilježimo osjetan porast prijave u odnosu na prethodno razdoblje. Smatramo da je tomu tako jer su pogotovo mlađi pripadnici LGBTIQ zajednice s vremenom postali sve osnaženiji, više su aut od starijih generacija, svjesniji su svojih prava i motiviraniji prijaviti slučajeve napada, uznemiravanja i diskriminacije. Također, u blagom je smanjenju ukupni broj prijave ozbiljnijih homofobnih i transfobnih incidenata, posebno kada su u pitanju teške tjelesne ozljede počinjene iz mržnje, iako ih i dalje ima prilično. Od 2018. do 2023. zabilježili smo šest vrlo teških i ozbiljnih napada.

Pokrenuli smo pet predmeta koji imaju strateški potencijal. Generalno smatramo jako važnim postignućem vrlo pozitivne presude: u slučaju priznavanja prava iz statusa neformalnih životnih partnera u postupku nasljeđivanja; i u slučaju prava iz statusa neformalnih životnih partnera pred poreznim vlastima (olakšice kod darivanja). Posebno je važna i strateški relevantna za sve buduće slučajeve zločina iz mržnje (po svim zaštićenim osnovama) Odluka Ustavnog suda u slučaju Zahtila i dr. (U-III/2018-2933-2018), koja se je naslanja na presudu Sabalić protiv Hrvatske.

Zagreb Pride bilježi znatno povećanje govora mržnje protiv LGBTIQ osoba, posebice na društvenim mrežama, ali i na desno orijentiranim mrežnim stranicama. U posljednjih godina, od 2018. do kraja 2023. udruga Zagreb Pride podnijela je sveukupno 17 prijave za govor mržnje: 11 kaznenih prijave i 6 prekršajnih prijave za diskriminaciju na osnovi spolne orijentacije sukladno članku 25. Zakona o suzbijanju diskriminacije. U većini slučajeva došlo je do odbacivanja prijave ili optužbe ili pak policija nije uspjela pronaći počinitelje. Govor mržnje u medijskom prostoru i na društvenim mrežama posebno je izražen uoči, za vrijeme i neposredno nakon održavanja Povorke ponosa. Posebice raste nakon tradicionalnog podizanja zastava duginih boja i zastava LGBTIQ identiteta i zajednice na Međunarodni dan protiv homofobije, bifobije, interfobije i transfobije (IDAHOBIT), za održavanja Povorke ponosa u Zagrebu i Splitu, vidljivih kvir kulturnih događaja i manifestacija. Uoči tih događanja na društvenim mrežama i elektronskim novinskim člancima koji obrađuju teme vezane u LGBTIQ

osobe i život redovito bilježimo vrlo osjetno povećanje sadržaja koji se može okarakterizirati kao govor mržnje usmjeren protiv LGBTIQ osoba.

3.2 Edukacija, izdavaštvo i istraživanje za prava LGBTIQ osoba

Zagreb Pride kontinuirano stvara bogatu bazu podataka za zagovaranje, temeljenu na istraživanjima i prikupljenoj relevantnoj građi (*evidence-based advocacy*). Tome je posebno doprinijelo izdavanje periodičnog izvještaja o stanju ljudskih prava LGBTIQ osoba u Hrvatskoj („Rozi megafon“), terensko istraživanje „Brutalna stvarnost II“ o iskustvima nasilja, diskriminacije i zločina iz mržnje protiv LGBTIQ osoba te prikupljanje podataka koji stvaraju podlogu za daljnju edukaciju, istraživanje i izdavaštvo kao i rad na priručnicima i razvoju edukacija i online resursa. Godine 2021. uspostavljen je novi sustav standardiziranog praćenja slučajeva nasilja i diskriminacije protiv LGBTIQ osoba. Tablica evidentiranja i praćenja slučajeva je stavljena u trajnu funkciju, a izrađena je i detaljna analiza potreba organizacija u ovom polju i novi prateći obrazac za procjenu potreba korisnika.

Istraživanja

U 2019. godini Zagreb Pride je proveo terensko istraživanje „Brutalna stvarnost II“ o iskustvima nasilja, diskriminacije i zločina iz mržnje protiv LGBTIQ osoba. Istraživanje je koncipirano na temelju istraživanja „Brutalna stvarnost I“ iz 2013. te je zamišljeno kao njegov nastavak s dimenzijom logitudinalnog komparativnog potencijala, odnosno praćenja trendova pojavnosti nasilja, diskriminacije i zločina iz mržnje protiv LGBTIQ osoba u vremenu

Primarni fokus istraživanja bili su nasilje i zločin iz mržnje prema LGBTIQ osobama na temelju njihove spolne orijentacije, spolnih karakteristika, rodnog identiteta i/ili izražavanja od 2013. do 2019. godine. Sudionicima je postavljen set pitanja o iskustvima nasilja s obzirom na vrstu, učestalost, motivaciju i počinitelje, nakon čega su slijedila pitanja o prijavljivanju nasilja policiji ili drugom nadležnom tijelu, kao i organizacijama koje se bave zaštitom prava LGBTIQ osoba.

Nalazi analize ispitivanih vrsta nasilja pokazuju da je gotovo dvije trećine sudionika, njih čak 64%, barem jednom doživjelo nasilje. Najčešće doživljena vrsta nasilja bilo je verbalno zlostavljanje, slijede neželjeni seksualni prijedlozi, neželjeno diranje i prijetnje fizičkim nasiljem te praćenje, uhođenje i/ili zastrašivanje.

Rezultati istraživanja objavljeni su u sklopu publikacije *Rozi Megafon: Izvještaj Zagreb Pridea o stanju ljudskih prava LGBTIQ osoba u Republici Hrvatskoj 2018. – 2022.*

Izdavaštvo

U razdoblju od 2019. do 2023. Zagreb Pride objavio je i izdao više priručnika i drugih publikacija.

Bea Sándor. *Kako spriječiti i suzbiti različite vrste nasilja nad LGBTI+ i rodno nenormativnom djecom. Priručnik za stručnjake_inje koji_e rade u područjima obrazovanja i zdravstva, u udrugama koje se bave obiteljskom tematikom i službama za zaštitu djece, u medijima i javnim prostorima.* Hrvatski prijevod objavljen u sklopu međunarodnog projekta Djetinjstvo raznolikosti – Mijenjanje društvenih stavova prema rodnoj raznolikosti djece u Europi. Zagreb, Zagreb Pride, 2021.

Lis Dekkers, Freya Terpstra i Wesley Larsen. *Inclusion4All - Priručnik za stručnjakinje i stručnjake za ljudske resurse*. Hrvatski prijevod objavljen u sklopu međunarodnog projekta Inclusion4All – Trans, interspolne i nebinarne osobe na radnom mjestu. Zagreb, Zagreb Pride, 2022. (priručnik donosi smjernice za edukaciju stručnjaka_inja za ljudske resurse o temi stvaranja inkluzivnog radnog okruženja za transrodne, interspolne i nebinarne osobe).

Lis Dekkers, Freya Terpstra i Wesley Larsen. *Inclusion4All - Priručnik za transrodne, interspolne i nebinarne osobe na radnome mjestu*. Hrvatski prijevod objavljen u sklopu međunarodnog projekta Inclusion4All – Trans, interspolne i nebinarne osobe na radnom mjestu. Zagreb, Zagreb Pride, 2022. (priručnik donosi smjernice za stvaranje inkluzivnog radnog okruženja za transrodne, interspolne i nebinarne osobe na tržištu rada i na radnom mjestu).

Jurčić, Marko i Franko Dota. *Mediji i LGBTIQ zajednica. Priručnik za novinare_ke*. Zagreb, Zagreb Pride, 2022.

Ela Lugarić Hodak. *Paljenje, trganje, prijetnje, laži i manipulacije: Analiza narativa govora mržnje prema LGBTIQ osobama na društvenim mrežama i internetskim portalima*. Zagreb, Zagreb Pride, 2024.

Sve su publikacije besplatne i dostupne na mrežnim stranicama udruge Zagreb Pride.

U veljači 2023. objavljeno je treće izdanje Rozog megafona - izvještaja o stanju ljudskih prava LGBTIQ osoba u Republici Hrvatskoj koji periodički izrađuje i objavljuje Zagreb Pride. Izvještaj se odnosi na razdoblje od 2018. do 2022. godine u kojemu možemo općenito reći da je došlo do stagnacije u razvoju i poštivanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Razlog tome je loša primjena već postojećih zakona za zaštitu od diskriminacije i nasilja, zaustavljanje daljnjeg razvoja normativnog okvira koji se odnosi na LGBTIQ osobe i negativni politički i društveni trendovi u Hrvatskoj, ali i nekim drugim zemljama u Europskoj uniji i našem okruženju.

Izvještaj je rađen na temelju dostupnih recentnih istraživanja, praćenja sudske prakse, medijskog izvještavanja i pružanja pravnog savjetovanja kao kontinuiranih aktivnosti Zagreb Pridea te preporuka i mišljenja stručnjaka s kojima surađujemo. Sadrži devet poglavlja koja nude pregled različitih područja ljudskog života. Nakon svakog poglavlja nalaze se preporuke za unapređenje. Neke preporuke se odnose na promjenu normativnog okvira, dok su neke više strukturalne prirode. Izvještaj je namijenjen prije svega LGBTIQ osobama i organizacijama koje zagovaraju prava LGBTIQ osoba, kao i donositeljima odluka u Hrvatskom saboru, izvršnoj i sudbenoj vlasti, političkim strankama, sindikatima, obrazovnim i znanstvenim institucijama, pružateljima javnih usluga, istraživačima, medijima, kao i međunarodnim tijelima i organizacijama za zaštitu ljudskih prava.

Franko Dota et al. *Rozi megafon: Dva koraka naprijed, jedan natrag – LGBTIQ prava u Hrvatskoj između stagnacije i sudskih pobjeda. Izvještaj Zagreb Pridea o stanju ljudskih prava LGBTIQ osoba u Republici Hrvatskoj 2018. – 2022.* Zagreb, Zagreb Pride, 2023.

3.3 Djelovanje prema i u LGBTIQ zajednici

3.3.1 Podrška mladima i njihovo uključivanje u LGBTIQ zajednicu

Zagreb Pride kontinuirano pruža psihosocijalnu podršku LGBTIQ osobama, napose mladima. Podrška je organizirana u suradnji sa psihologinjom Nikicom Vidmar Hamer, dugogodišnjom suradnicom organizacije. Godine 2023. započet je trogodišnji ciklus pod nazivom *Rozi megafon - Pravna i psihosocijalna podrška LGBTIQ žrtvama nasilja* u pod vodstvom stručne suradnice psihologinje i akreditirane kognitivno bihevioralne psihoterapeutkinje Lejle Talić. Svake je godine predviđeno desetak individualnih savjetovanja i deset sesija grupnih psihosocijalnih podrški. Najčešće je pružena podrška u prevladavanju traumatskog iskustva nasilja ili diskriminacije te podrška vezana za pitanje rodnog identiteta i/ili spolne orijentacije. Susreti se odvijaju u sigurnom okruženju vođenom od strane psihoterapeutkinje i psihologinje, a polaznici imaju priliku povezati i upoznati jedni s drugima, te raditi na različitim aspektima svog života. Uz individualna savjetovanja i zatvorenu stabilnu grupu psihosocijalne podrške za LGBTIQ osobe, održavaju se godišnje i najmanje tri otvorene radionice, formirane bez selekcije, putem javne objave na društvenim mrežama posvećene queer seksualnosti pod nazivom Queer Seks Talks, također pod vodstvom Lejle Talić.

Također, Zagreb Pride i dalje organizira glazbeno-scenske klupske kulturne događaje pod nazivom Partycipacija, već tradicionalno svake godine u večernjim satima kao nastavak, odnosno službeni zabavni događaj nakon Povorka ponosa LGBTIQ osoba i obitelji. Održavanjem Partycipacije nastoji se omogućiti LGBTIQ osobama siguran prostor u kojem se mogu osjećati slobodno i prihvaćeno. Partycipacije su postigle razinu kontinuirane uključenosti u kulturno zabavnu ponudu grada Zagreba, a u kojem manjka prostora koja su sigurna za LGBTIQ zajednicu. Uz Partycipacije ustaljuju se i drugi oblici klupskih aktivnosti, kao što su queer karaoke.

3.3.2 Održiva, politički progresivna i otvorena Povorka ponosa

Povorka ponosa LGBTIQ osoba i obitelji i dalje je prepoznata kao politički angažiran prosvjedni skup koja uživa veliku podršku u LGBTIQ zajednici, kao i široku podršku u liberalnom dijelu javnosti. To se očituje u broju osoba koje odazivaju svake godine u Organizacijski odbor Povorka ponosa (15 do 30), koje ulaze u pridruženo članstvo organizacije, velikom broju volontera, ali i stabilnom broju sudionika Povorka. U sferi pristupa pripremi i produkciji Povorka ponosa posebno se ističu razina organiziranosti i otvorenosti te promicanja i održavanja vrijednosti oko kojih se osobe okupljaju.

Mjesec ponosa je kulturna manifestacija koja prethodi Povorki ponosa, a čiji je cilj stvaranje prostora za veću vidljivost i otvorenost umjetničkog i stvaralačkog potencijala LGBTIQ osoba. Program ima kontinuitet održavanja od 2010. godine te se godine otvara povodom Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije, 17. svibnja i traje sve do dana održavanja Povorka ponosa. Program obuhvaća niz kulturnih, društvenih i aktivističkih događaja (izložbe, radionice, projekcije filmova, predavanja, tribine, glazbeno-zabavni program, itd.) i teži promoviranju principa otvorenosti, solidarnosti te doprinosa afirmaciji

različitih rodnih i spolnih identiteta. Od 2019. do 2023. svake je godine u sklopu Mjeseca ponosa organizirano između desetak događaja, s više od 1000 posjetitelja i posjetiteljica.

4 ANALIZA AKTERA I DRUŠTVENO POLITIČKE SITUACIJE

Društveno okruženje za LGBTIQ osobe u Hrvatskoj je nepovoljno. Diskriminacija je prisutna u svim područjima života. Nasilje protiv LGBTIQ osoba je i dalje visoko, a predrasude i socijalna distanca prema LGBTIQ osobama izrazito su velike.

Prema istraživanju Eurobarometra iz 2019. u Hrvatskoj manje od polovice ispitanih osoba, njih samo 44%, smatra da bi LGBTIQ osobe trebale imati ista prava kao i heteroseksualne, dok ih se u sličnom istraživanju provedenom 2015. na isto pitanje pozitivno izjasnilo 48%, što ukazuje da je trend negativan. Istospolne brakove 2019. godine podržalo je 39% osoba koje su sudjelovale u toj anketi u Hrvatskoj. Isti udio od 39% pozitivno je odgovorio na pitanje smatraju li da bi trans osobe trebale imati pravo izvršiti promjene u svojim dokumentima kako bi one odgovarale njihovom rodu.

Većina ispitanih pokazuje veliki stupanj nelagode prema iskazivanju nježnosti i prisnosti između dviju osoba istoga roda u javnom prostoru (kao što su ljubljenje ili držanje za ruke na ulici ili u kafiću). Tako 63% osjeća nelagodu ili odbojnost na pomisao da dvije muške osobe u javnosti pokazuju prisnost, odnosno 55% ukoliko se radi o dvije ženske osobe. Gotovo isti rezultati bili su i 2015. Ohrabruje podatak da je većina ispitanih u Hrvatskoj ipak izrazila neku razinu slaganja s tvrdnjom da bi nastavni sadržaji (predavanja i udžbenici) trebali sadržavati informacije o spolnoj orijentaciji (58%), transrodnosti (59%) i interspolnosti (59%).

Posebno zabrinjava raširenost predrasuda, manjak vidljivosti i podrške LGBTIQ osobama u društvenom okruženju te obeshrabrujuće političko okruženje koje trenutno ne dopušta daljnje širenje prava LGBTIQ osoba već ugrožava trenutno stečena prava.

Ova i druga istraživanja pokazuju kako najviše utjecaja na javno mnijenje o pravima i sadržaju prava LGBTIQ osoba ima osobno iskustvo poznavanja i direktnog kontakta s LGBTIQ osobama. Posebno je primjetna razlika u generacijama mlađih osoba, koje pokazuju veće prihvaćanje LGBTIQ osoba u odnosu na starije generacije, unatoč stereotipima koji se usvajaju kroz obavezno obrazovanje i medije. Ovakav trend potvrđen je kroz više od dvadeset godina održavanja Povorki ponosa u Hrvatskoj i općenito djelovanja LGBTIQ pokreta, udruga, organizacija i inicijativa.

Društveno okruženje za LGBTIQ osobe u manjim mjestima u Hrvatskoj posebno je nepovoljno i neprijateljsko u odnosu na ono u većim gradovima. Za razliku od LGBTIQ turista koji svoje vrijeme u turističkim krajevima provode kraće i rjeđe nailaze na probleme, LGBTIQ osobe iz manjih sredina žive većinom u skrivanju svojih LGBTIQ identiteta.

Političko okruženje za LGBTIQ osobe i druge marginalizirane skupine postalo je izrazito nepovoljno nakon što 2013. godine nije spriječeno održavanje referenduma o zabrani istospolnog braka. Referendum je omogućio političku mobilizaciju desnog rodofobnog pokreta i jačanje njegovog utjecaja na procese donošenja odluka izvršne vlasti. S druge strane, javnost ima vrlo ograničen uvid u to tko financira većinu aktivnosti vezanih uz referendumske i druge zagovaračke aktivnosti, s obzirom na to da se akteri i akterke za provođenje tih aktivnosti skrivaju iza neformalnih građanskih inicijativa koje nemaju obavezu djelovati financijski transparentno.

Negativno političko okruženje dodatno se pogoršalo nakon parlamentarnih izbora održanih u studenom 2015. godine, kada su u koaliciji s HDZ-om, u Hrvatski sabor po prvi puta ušle

izrazito desne stranke, koje su u kampanji i nakon ulaska u parlament neprestano napadale prava LGBTIQ osoba i drugih manjinskih skupina. Vlada Tihomira Oreškovića, u kojoj su kao politički lideri dominirali Tomislav Karamarko (HDZ) i Božo Petrov (Most) djelovala je relativno kratko, niti cijelu 2016. godinu, ali je otvorila razne političke, medijske i institucionalne prostore protivnicima LGBTIQ prava, pa i strankama koje su u javnosti otvoreno zagovarale njihovo smanjenje ili dokidanje.

Tek s drugom vladom Andreja Plenkovića, nakon izbacivanja Mosta iz koalicije 2017., djelomično je umanjen utjecaj desno-klerikalnih stranaka i političara. No, ni vlade od 2017. godine dalje, s dominantnim utjecajem HDZ-a u koaliciji sa zastupnicima nacionalnih manjinskih nisu učinile nikakav spomena vrijedan iskorak u pravcu zaštite ili poboljšanja LGBTIQ prava. Nisu se donosile nove antidiskriminacijske politike i strategije, nastavilo se smanjivati javna sredstva za rad organizacijama civilnog društva koje se općenito bave zaštitom ljudskih prava i demokratizacijom.

Udruživanje građanki i građana u organizacije, grupe i inicijative koje se bave LGBTIQ pravima u RH je slobodno, ne ograničava se, a u posljednjih desetak godina osnovan je nemali broj novih LGBTIQ organizacija i inicijativa. Osnivanje LGBTIQ udruga je dobrovoljno, slobodno i neometano, a Zakon o udrugama propisuje primjerene uvjete za osnivanje udruga. U razdoblju od 2018. do kraja 2023. najmanje četrnaest LGBTIQ organizacija bilo je upisano u Registar udruga RH, a djelovalo je i još desetak neformalnih grupa.

Zagreb Pride kao organizacija koja se bavi zaštitom i promocijom prava LGBTIQ osoba stoga treba uložiti dodatne napore u osiguravanju uvjeta za *coming out* i nastaviti raditi na vidljivosti LGBTIQ osoba, različitih LGBTIQ identiteta i, posebice, *duginih obitelji* i transrodnih osoba.

Povorke ponosa LGBTIQ zajednice, osoba i duginih obitelji održavaju se kontinuirano u Zagrebu od 2002. i Splitu od 2011. godine. U 2014. godini, Povorka ponosa održana je i u Osijeku. Dvadeseta zagrebačka Povorka ponosa, koja se održala 4. srpnja 2021., bila je prva na kojoj je ikada sudjelovao gradonačelnik Grada Zagreba, Tomislav Tomašević, izabran na tu funkciju mjesec dana ranije. Godine 2023. održano je i prvo stajaće LGBT okupljanje u Karlovcu.

U razdoblju od 2018. do 2022. Povorke ponosa i druga javna događanja i okupljanja LGBTIQ osoba odvijaju se bez protuprosvjeda, nasilnih pokušaja sprečavanja ili napada na LGBTIQ osobe neposredno prije ili nakon održavanja skupa. Izuzetak je dvadeseta Povorka ponosa Zagreb Pridea održana 4. srpnja 2021. pod geslom *Prajd zauvijek*. Prvi put u desetak godina na dan Povorke ponosa LGBTIQ osoba, zajednice i duginih obitelji, došlo je do provale homofobnog fašističkog nasilja, u nizu napada, paleži i uvreda, u različitim dijelovima grada. Sud je ocijenio da je nasilnička skupina postupala "zajedno i po dogovoru, u nakani izazivanja netrpeljivosti prema osobama drukčijeg spolnog opredjeljenja, kao i u nakani da kod drugih osoba izazovu nasilne oblike ponašanja i osjećaj mržnje prema osobama drukčijeg spolnog opredjeljenja", te su osuđeni za zločin iz mržnje, dijelom na već odslužene zatvorske kazne, a dijelom na uvjetne kazne i psihosocijalni tretman.

Unatoč izostanku većeg nasilja u vrijeme održavanja povorki, uz izuzetak 2021., svake godine u Mjesecu ponosa, koji započinje 17. svibnja, na Međunarodni dana borbe protiv homofobije, bifobije, interfobije i transfobije (IDAHOBIT) i traje do kraja lipnja, kada se održavaju prajdovi, bilježimo povećanje govora mržnje na društvenim mrežama, posebice protiv LGBTIQ organizacija i grupa, zatim prijeteće i uvredljive poruke na e-mail i u pretince za poruke te uvrede i verbalne napade na pripadnike LGBTIQ zajednice na javnim mjestima u gradu. Riječ je često u vulgarnim uvredama, prijetnjama i mrziteljskim porukama koje se uglavnom ne prijavljuju, već informacije do nas dolaze izravno od pripadnika LGBTIQ zajednice.

Zagreb Pride, Split Pride, LORI i druge LGBTIQ organizacije uoči Mjeseca ponosa i održavanja povorki redovito na javnim mjestima, najčešće na stjegove u gradskim središtima, ističu zastave duginih boja kao i zastave LGBTIQ zajednice i naših identiteta. Oštećenja, trganje, skidanje, krađe pa i paljenje zastava bilježimo još otkad smo ih počeli podizati 2007. godine, uoči šestog Zagreb Pridea. Ipak, zadnjih godina taj je oblik izražavanja mržnje i netrpeljivosti prema LGBTIQ zajednici i pokretu u osjetnom porastu.

Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv homofobije, bifobije, interfobije i transfobije (IDAHOBIT, 17. svibnja) trebala bi biti obvezana tijela javnih vlasti prema mjerama Nacionalne politike za ravnopravnost spolova, kao i europske Strategije LGBTIQ jednakosti. Međutim, obilježavanje ovog dana održava se rijetko i to samo u nekim općinama i gradovima (Rijeka, Pula, Pazin, Zabok, Krapina), zavisno od političke volje lokalnih vlasti, i gotovo nikad na njihovu inicijativu već uz podstrek lokalnih LGBTIQ organizacija i grupa. Do 2022. u Zagrebu su ga obilježavale samo nevladine udruge i Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova te objavama na svojim mrežnim stranicama Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH. IDAHOBIT javno obilježavaju predstavnici međunarodne zajednice u RH, naročito zemalja članice Europske unije, Sjedinjenih Američkih Država, Norveške i Australije te Predstavništvo Europske komisije u Hrvatskoj. S druge strane, nijedno ministarstvo Vlade RH, kao ni Sabor ili neki od saborskih odbora uopće ne obilježavaju ovaj Međunarodni dan, čak ni prigodnom objavom na društvenim mrežama, što ukazuje na institucionalno ignoriranje domaćih i međunarodnih preporuka, kao i na nezainteresiranost državnih tijela za iskazivanje simboličke podrške LGBTIQ osobama u RH.

U narednom razdoblju Zagreb Pride će stoga prestati isticati zastave duginih boja na gradske trgove povodom 17. svibnja, očekujući da tradiciju preuzmu gradske i druge vlasti, dok će i dalje zastave i druge simbole LGBTIQ zajednice isticati uoči i na dan same Povorke ponosa.

Korak u pravcu veće suradnje i prepoznavanja potreba i uključivanja LGBTIQ osoba i zajednice napravilo je Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Grada Zagreba koje djeluje kao stalno radno-savjetodavno tijelo Gradske skupštine Grada Zagreba. U programima rada za 2022. i 2023. godinu Povjerenstvo se, između ostaloga, obvezalo na: obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije (17. svibnja), provođenje aktivnosti i kampanja u svrhu podizanja svijesti građana_ki o štetnoj ulozi rodni stereotipa i svih oblika seksizma, homofobije i transfobije; osvještavanje javnosti o pojavi, problemima i posljedicama rodno utemeljenog nasilja nad LGBTIQ osobama; osvještavanje važnosti edukacije učiteljskog, nastavničkog, odgojiteljskog kadra o LGBTIQ osobama i njihovim obiteljima; poticanje kampanja za senzibilizaciju zdravstvenih radnika s ciljem prevencije i suzbijanja rodno utemeljenog nasilja nad ženama i LGBTIQ osobama; praćenje i analizu podataka o nasilju i diskriminaciji nad LGBTIQ osoba.

Unatoč uglavnom neometanom javnom i političkom djelovanju LGBTIQ osoba ipak zapažamo nekoliko neizravnih nastojanja u otežavanju rada LGBTIQ organizacija. To odnosi u prvom redu na financijske pritiske i smanjenja sredstava za rad brojnim organizacijama za ljudska prava, uključujući i LGBTIQ organizacije.

5 ORGANIZACIJSKI ASPEKTI ZAGREB PRIDEA

5.1 Organizacijski kapaciteti i organizacijska struktura

Zagreb Pride na dan 29. veljače 2024. broji devet član_ica i dvije zaposlene osobe (izvršni koordinator i financijsko – administrativna koordinatorica te suradnica na projektima Uz članstvo i radni tim, Udrugu godišnje podržava oko 50 aktivnih volonterki i volontera s prosječno 3.000 volonterskih sati. Godine 2023. nadopunjen je Statut i uvedena mogućnost pridruženog odnosno podržavajućeg članstva, uz pravo sudjelovanja na svim radnim i skupštinskim raspravama, ali bez prava glasa.

Ostvarujemo stalnu suradnju s Odvjetničkim uredom Labavić, psihologinjom i akreditiranom kognitivno bihevioralnom psihoterapeutkinjom Lejlom Talić, te 15-ak stručnjakinja i stručnjaka iz područja organizacijskog razvoja i planiranja, obrazovanja, pravosuđa, kulturne produkcije, foto-usluga.

Najviše tijelo odlučivanja Zagreb Pridea je Skupština koju čine svi_e članovi_ce udruge, a odgovorna je za kreiranje strateškog plana organizacije, donošenja programskih i financijskih planova rada udruge, donošenje političko strateških odluka i smjernica te biranje i opozivanje ostalih tijela udruge.

Skupština bira koordinatora ili koordinatoricu, čija je glavna odgovornost upravljanje uredom i radnim timom te izvršavanje operativnih ciljeva i financijskog plana koje je usvojila Skupština.

Skupština ima i ovlasti nadzornog tijela te može djelovati stegovno prema koordinatoru ili članovima.

Udruga koristi unajmljeni uredski prostor koji se sastoji od prizemlja (60m²) i podruma (30m²), kao i prostor AKC Medike za potrebe društvenih aktivnosti, a koji dijeli s inicijativaom Drum 'n' Bijes

Za potrebe radionica, tribina, konferencija i logistike najčešće koristi prostore Kuće ljudskih prava, Bookse, Mreže antifašistkinja Zagreba, net.kluba MAMA, ali i drugih prostora u Zagrebu.

Udruga posjeduje 4 stolna računala, 2 prijenosa računala, 1 mobilni telefon, 1 uredski telefon, 6 printera, 1 projektor, 1 platno za projekcije, 1 kameru, 6 megafona, 4 miksete, 4 zvučnika, 5 akumulatora, 4 pretvarača, raznu uredsku opremu (kauč, stolovi, bijele ploče, itd.).

5.2 SWOT analiza kapaciteta organizacije

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Vrijednosti i vizija • Usustavljenost rada • Financijska stabilnost u prethodnom periodu • Različitost članstva • Doseg prema zajednici i društvu • Visoka vidljivost na društvenim mrežama i u medijskom prostoru • Povezanost i brza mobilizacija zajednice • Sistematizirana, bogata baza podataka • Otvorena, održiva i progresivna Povorka ponosa • Stvoreni raznovrsni resursi (istraživanja, podaci) • Dobra tehnička opremljenost • Iskustvo i kompetencije o LGBTIQ temama • Mlade osobe koje se priključuju • Multifunkcionalnost ureda 	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjeni kapaciteti za zagovaranje i upravljanje pravnim slučajevima • Smanjeni kapaciteti za organizaciju većih događaja • Povremene kadrovske krize i kriza vodstva, nedostatni kapaciteti za mentoriranje novih članova_ica • Nedovoljan angažman i doprinos članstva • Fluktuacija osoba u radnom timu • Slaba stručnost za prijavljivanje većih projekata • Ovisnost od većim projektima koji samo djelomice odgovaraju potrebama organizacije i LGBTIQ zajednice • Prekid dotoka sredstava iz međunarodnih zaklada kao što su OSF ili Astraea • Zagušenost birokratizacijom malih projekata za Povorku ponosa, bez naznaka za kontinuiranim i dostatnim financiranjem Povorka • Nedostatak prostora za LGBTIQ zajednicu i njene različite potrebe (LGBT centar u Zagrebu) •
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Vidljivost i prepoznatljivost u javnosti • Politički kredibilitet • Uključivanje emancipiranih mladih u rad organizacije • Moguć pristup europskim i nacionalnim fondovima • Održivost i rast Povorka uz sve širu podršku • Članstvo u radnim skupinama na lokalnoj i nacionalnoj razini 	<ul style="list-style-type: none"> • Globalno geopolitičko raslojavanje i mogućnost ulaska RH u rat • Neizvjesni ishod izbornog ciklusa 2024. uz mogućnost jačanja homofobne desnice na europskoj i nacionalnoj političkoj razini • Nespremnost Grada Zagreba da osigura prostor i financije za kontinuiran rad: organizacije Povorka ponosa, Centra za kulturu LGBTIQ zajednice • Porast transfobije • Nerazumijevanje LGBTIQ tematike od strane velikog dijela civilnog društva • Slaba educiranost medija o LGBTIQ temama i svođenje LGBTIQ tematike na klikbejt senzacionalizam • Slabe i zatvorene institucije • Očekivanja od Zagreb Pridea (da ustupa resurse, brzo reagira, animira i okuplja zajednicu, pruža razne vidove podrške i pravnu pomoć, organizira Partycipacije, zagovara, educira, organizira događaje..)

5.3 Ključne akterke

Zagreb Pride ostvaruje aktivnu suradnju sa srodnim udrugama u Hrvatskoj, regiji i svijetu. Strateška partnerstva u Hrvatskoj ostvarujemo s udrugama okupljenima oko LGBT centra Split, Kućom ljudskih prava Zagreb, Feminističkim kolektivom fAktiv, Drum 'n' Bijesom, SOLIDARNA - zaklada za ljudska prava i solidarnost. Stalnu suradnju ostvarujemo i s partnerskim organizacijama i mrežama: Mreža antifašistkinja Zagreba (MAZ) GONG, Centar za mirovne studije, Multimedijalni institut, i CESI (Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje), i Zelena Akcija.

Stručna javnost koja uključuje stručnjake iz različitih oblasti i profila, poput pravnicu i odvjetnicu, psihologinju, sociologinju, komunikologinju, politologinju, umjetnicu, stručnjakinju za PR, grafičarki itd., važna je skupina s kojom Zagreb Pride sustavno radi na poboljšanju vlastitih metoda rada te su dionici u procesu utjecaja na donositeljice odluka kojima se postiže pozitivna i progresivna društvena promjena.

Zagreb Pride je ostvarila značajnu suradnju s donositeljicama odluka - državnim institucijama: Hrvatski sabor (Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Odbor za ravnopravnost spolova i pojedinačni zastupnici iz SDP-a, Možemo! i Socijaldemokrata). Na lokalnoj razini uspostavljena je suradnja s nekoliko odbora Gradske skupštine Grada Zagreba te Gradskim uredom za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom i Gradskim uredom za kulturu i civilno društvo.

Uz to, Zagreb Pride članica je GOOD Inicijative (građanski odgoj i obrazovanje), Platforme 112 (temeljna prava), Mreže mladih Hrvatske, No Hate Speech Movement (kampanja Vijeća Europe za borbu protiv govora mržnje), ILGA-Europe. Ostvarena je i suradnja sa Sveučilištem u Bresciji i Bergamu iz Italije, kao i organizacijama Avvocatura per i diritti LGBTI iz Italije i Kampanjom protiv homofobije iz Poljske.

Zagreb Pride fokusirano pristupa općoj javnosti s ciljem podizanja vidljivosti LGBTIQ osoba i podizanja svijesti o problemima diskriminacije, nasilničkog ponašanja, mržnje i marginalizacije koje LGBTIQ osobe doživljaju na dnevnoj bazi u Hrvatskoj.

6 STRATEŠKI PRAVCI I CILJEVI 2024. – 2028.

Djelovanje Zagreb Pridea u nadolazećem razdoblju provodit će se kroz tri strateška pravca koje će uključivati postizanje deset ciljeva. Svi pravci doprinose postojanju ključne aktivnosti: Održive, politički progresivne i otvorene Povorka ponosa LGBTIQ zajednice, osoba i duginih obitelji.

Održiva, politički progresivna i otvorena Povorka ponosa LGBTIQ osoba i obitelji

#1. Djelovanje prema i u LGBTIQ zajednici

1.1. Osigurano ostvarivanje prava osoba koje su doživjele nasilje i/ili diskriminaciju na osnovi spolne orijentacije, rodnog identiteta i/ili izražavanja te spolnih karakteristika

1.2. Uspostavljen siguran i multifunkcionalan prostor u svrhu održivosti LGBT i queer pokreta

1.3. Kontinuirana mobilizacija i osnaživanje mladih LGBTIQ osoba za aktivno i progresivno djelovanje u društvu

#2. Zagovaranje jednakopravnosti LGBTIQ osoba

2.1. Smanjen negativni društveni i politički utjecaj na položaj LGBTIQ osoba

2.2. Smanjena razina nasilja i govora mržnje protiv LGBTIQ osoba kroz primjenu zakona, informiranje i educiranje

2.3. Potpuna ravnopravnost životnih partnera_ica i neformalnih životnih partnera_ica u normi i praksi

2.4. Osigurani preduvjeti za promjenu zakonskog okvira za ostvarenje zakonskog priznanja roda

#3. Organizacijski razvoj

3.1. Veće sudjelovanje i doprinos članstva i volontera razvoju i održivosti Zagreb Pridea

3.2. Povećana vidljivost, utjecaj i ugled Zagreb Pridea u javnosti

3.3. Unaprijeđeni kapaciteti za upravljanje pravnim slučajevima, komunikacije i fundraising

6.1 Pristupi i aktivnosti za ostvarenje strateških ciljeva i indikatori

Pravac	Ciljevi	Pristup / aktivnosti	Indikatori
	<p>ODRŽIVA, POLITIČKI PROGRESIVNA I OTVORENA POVORKA PONOSA LGBTIQ ZAJEDNICE, OSOBA I DUGINIH OBITELJI</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ostvarivanje statusa gradske manifestacije • Prikupljanje donacija zajednice 	<ul style="list-style-type: none"> • Povorka je otvorena za sve • Sve osobe koje iskažu želju i slažu se s vrijednostima mogu sudjelovati u organizaciji povorke • Razina uključenosti procesa i utjecaj na odluke u vezi organizacije povorke • Povorka adresira aktualna društveno-politička pitanja od interesa za LGBTIQ zajednicu • Veća prisutnost i podrška javnosti i javnih osoba

Pravac	Ciljevi	Pristup / aktivnosti	Indikatori
DJELOVANJE PREMA I U LGBTIQ ZAJEDNICI	Ostvarivanje prava osoba koje su doživjele nasilje i/ili diskriminaciju na osnovi spolne orijentacije, rodnog identiteta i/ili izražavanja.	<ul style="list-style-type: none"> • Pravovremeno • Povjerljivo • Stručno 	<ul style="list-style-type: none"> • Pravovremenost pravne podrške • Proces podrške je usmjeren na osobe i osjetljiv na njihove potrebe • Porast udjela pravnih radnji i procesa koji su okončani i pozitivnim ishodom
	Uspostavljen siguran i multifunkcionalan prostor u svrhu održivosti LGBT i queer pokreta.	<ul style="list-style-type: none"> • Djelovanje, izgradnja, osnaživanje, aktivacija zajednice • Razvoj samodohodovnih aktivnosti • Potencijalno i s mogućnosti razvijanja skloništa • Klupski noćni i dnevni komercijalni prostor • Dvorana za sastanke, radionice i projekcije 	<ul style="list-style-type: none"> • Prostor u vlasništvu udruge • Broj sadržaja u sklopu prostora • Omogućen siguran prostor za zajednicu

	<p>Kontinuirana mobilizacija i osnaživanje mladih LGBTIQ osoba u cilju aktivnog i progresivnog djelovanja u društvu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Produkcija Mjeseca i Povorke ponosa • Okupljanje Organizacijskog odbora • Okupljanje mladih 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj mladih koji posjećuju događaje • Broj i raznolikost aktivnosti za mlade • Inicijativa mladih (pokreću svoje aktivnosti i aktivno djeluju u društvu van programa ZGP) • Broj volonterki za mjesec i povorku (kontinuiran rast) • Razina razvijenih kompetencija kroz aktivnosti ZGP
--	--	---	---

Pravac	Ciljevi	Pristup / aktivnosti	Indikatori
<p>ZAGOVARANJE JEDNAKO- PRAVNOSTI LGBTIQ OSOBA</p>	<p>Smanjen negativni društveni i politički utjecaj na položaj LGBTIQ osoba.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reakcije • Zagovaranje kod saborskih zastupnika i/ili sudjelovanje u radu saborskih odbora (vanjski članovi) • Organiziranje manjih zagovaračkih događaja tijekom cijele godine • Organizacija tribina i okruglih stolova 	<ul style="list-style-type: none"> • Pravovremenost reakcija • Medijska vidljivost
	<p>Smanjena razina nasilja i govora mržnje protiv LGBTIQ osoba kroz primjenu zakona, informiranje i educiranje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija mladih, policije, pravosudnih tijela i službi za podršku žrtvama i svjedocima kaznenih djela • Informiranje opće javnosti i zajednice o mogućnostima prijave i ostvarivanja pravne podrške pri prijavi zločina iz mržnje i diskriminacije • Nadziranje primjene i provedbe kaznenopravnog okvira i predlaganje promjena • Utvrđivanje stanja o pojavnosti i učestalosti zločina iz mržnje • Testiranje efikasnosti postojećih i budućih zakona koji se tiču govora iz mržnje (Kazneni zakon) • Razvijanje suradnji sa suradničkim organizacijama koje se bave govorom i zločinom iz mržnje te diskriminacijom osoba 	<ul style="list-style-type: none"> • Broj prijavljenih zločina iz mržnje • Postotak procesuiranih prijava • Postotak okončanih i pozitivno riješenih sudskih procesa • Razina kvalitete rada sa žrtvama od strane službi i policije • Razina povjerenja u institucije • Razina usklađenosti zakona i prakse • Kontinuirano provođenje edukacija za stručnjakinje i policiju

	<p>Potpuna ravnopravnost životnih partnerica i partnera i neformalnih životnih partnerica i partnera u normi i praksi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Brak i obitelj u prijedlozima zakonima i podzakonskim aktima – osigurati da se djeca pod partnerskom skrbi i formalni i neformalni životni partneri i partnerice uključe • Neformalno životno partnerstvo – dizanje svijesti i promoviranje o konzumiranju prava • Podržavati inicijative za zakonsko izjednačavanje životnih partnera_ica u pravu na posvojenje 	<ul style="list-style-type: none"> • Razina usklađenosti svih zakona i podzakonskih akata s ZŽP • Razina informiranosti o neformalnom životnom partnerstvu u LGBTIQ zajednici
	<p>Osigurani preduvjeti za promjenu zakonskog okvira za ostvarenje zakonskog priznanja roda.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izraditi pravnu argumentaciju i maksimalistički Nacrt zakona o rodnom identitetu 	<ul style="list-style-type: none"> • Razina usklađenosti Prijedloga zakona s vrijednostima i ciljevima ZGP

Pravac	Ciljevi	Pristup / aktivnosti	Indikatori
ORGANIZACIJSKI RAZVOJ	Veće sudjelovanje i doprinos članstva i volontera razvoju i održivosti Zagreb Pridea.	<ul style="list-style-type: none"> Mapiranje i definiranje resursa (bivši članovi OOPP, pridruženo članstvo, dugogodišnji podržavatelji) Izgradnja osjećaja doprinosa kroz transparentno djelovanje i uključivanje u procese donošenja odluka Suradnja s volonterima tijekom cijele godine 	<ul style="list-style-type: none"> Učestalost komunikacije s volonterima Broj strateških sastanaka članstva, radnog tima i volontera Rast volonterskih sati
	Kontinuitet vidljivosti, utjecaj i ugled Zagreb Pridea u javnostima. (opća, aktivistička, LGBTIQ zajednica)	<ul style="list-style-type: none"> Aktivno prisustvo i kontinuirana facilitacija komunikacije na društvenim mrežama Aktivnija suradnja i uključivanje drugih LGBTIQ udruga u organizaciju i pripremu Povorke ponosa 	<ul style="list-style-type: none"> Broj objava na društvenim mrežama Razina i kvaliteta uključivanja osoba iz zajednice u razmjenama na društvenim mrežama Razina vidljivosti i posjećenosti javnih događaja koje organizira ZGP Broj gostovanja u medijima Broj javnih podrški za ZGP
	Unaprjeđeni kapaciteti za upravljanje pravnim slučajevima, komunikacije i fundraising.	<ul style="list-style-type: none"> Ažurirati komunikacijsku strategiju Unaprijediti financijsko vođenje Unaprijediti vještine javnog istupanja i osposobljavanja aktivista Zagreb Pridea za medijsko komuniciranje 	<ul style="list-style-type: none"> Razina usustavljenosti upravljanja pravnim slučajevima u cilju osiguranja kvalitete podrške Opseg osiguranih financijskih sredstava Usklađenost strukture radnog tima i opisa poslova sa strateškim prioritetima Analiza medijskih istupa

7 FINANCIRANJE

Financiranje Zagreb Pridea temelji se na institucionalnoj potpori, dvogodišnjim projektima koji su financirani od strane Europske komisije, sredstvima ACF-a Hrvatska kao i na sredstvima iz lokalnih izvora i drugih međunarodnih izvora. Kroz umrežavanje s drugim organizacijama u Hrvatskoj i Europi, Zagreb Pride je razvio partnerske odnose na projektima, što umanjuje administrativnu preopterećenost zaposlenih osoba i pogoduje organizacijskom razvoju. Veći dio financijskih sredstava je namjenski, odnosno namijenjen za određene aktivnosti u sklopu projekata, dok nenamjenska sredstva čine manji dio proračuna Zagreb Pridea.

Izvori financiranja za razdoblje od 2020. do 2023. godine:

- Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
- Europska unija
- Fonda za aktivno građanstvo u Hrvatskoj kroz financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova (ACF Hrvatska)
- Open Society Foundations
- Astraea Lesbian Foundation for Justice
- Grad Zagreb
- Ministarstvo kulture
- Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske
- Veleposlanstva stranih zemalja članica EU i Kanade
- Veleposlanstvo Kraljevine Norveške
- Veleposlanstvo Kraljevine Švedske
- Veleposlanstvo Finske
- Donacije građanki i građana
- Prihodi od registrirane gospodarske djelatnosti

Financijski rast i razvoj organizacije je postepen, a od 2020. godine do 2023. godine godišnji proračun je iznosio između 130.000 o 160.000 eura.

U cilju osiguranja financijske održivosti organizacije, Zagreb Pride planira i dalje usmjeravati strategiju prikupljanja sredstava na domaće i inozemne natječaje, ali i nastaviti s namicanjem nenamjenskih sredstava kroz donacije građanki i građana te kroz razvoj samodohodovnih aktivnosti. Svrha takve strategije je promjena u omjeru namjenskih i nenamjenskih sredstava, odnosno povećanje nenamjenskih sredstava, a manja ovisnost o namjenskim sredstvima koje organizacija dobiva.

STRATEŠKI PLAN ZAGREB PRIDEA 2024 - 2028.